

धर्म नगर

अनुवादक
भिक्षु बुद्धघोष

प्रकाशक
संघस्य भामरोर

Dhamma.Digital

भगवानया धर्म नगर

अनुवादक

भिच्छु बुद्धघोष

सुमंगल बिहार

ललितपुर

प्रकाशक :

संघरत्न आमणेर

सुमंगल बिहार

ललितपुर ।

प्रथम संस्करण ५००

मूः- १५०

बुद्ध सम्बत् २५१९

विक्रम संम्बत् २०३२

नेपाल संम्बत् १०९६

थाक : शाक्य प्रेस, भोम्बहा, के ।

फोन नं. १३६०४

प्रकाशकीय

चन्दनं तगरंवापि उत्पलं अथ वस्तिक ।

एतेसं गन्ध जातानं सील गन्धो अनुत्तरो ॥

चन्दन, तगर, पलेस्वां, चमेली स्वांयागु सुगन्ध स्वया नं शील सुगन्ध अतिकं उत्तम । जीवनयात थकायेगु व फःफः धाय्केत मागु साधन मध्ये भगवान बुद्धया धर्म नगरया ज्ञान दयेका तयेगु नं छगू साधन खः । गुण जक कया अवगुण जुक्व तोता छोयफुसा कीर्पि याकनं हे थाहाँ वने फइ, धर्म नगर सफूया दुने छु दुगु खः व खँ सफू ब्वनेवं पाठकपित्तं थःथःपिसं हे थ्वीका काइ धयागु विश्वास खः ।

थ्व सफूचाय् गुगु धर्म नगरया खँ न्ह्यथना तःगु खः व मिलिन्द प्रश्ने च्वंगु कया पूज्य बुद्धघोष भन्ते नं अनुवाद याना विज्यागु खः । थ्व खँ पूज्य बुद्धघोष भन्तेनं जित ब्वंका बिज्यागुलि नं अले च्वका स्यन्त बिज्यागुलि थ्व खँ जितः साप यो ताल, बांला ताल । उकिं थ्व सफू छगू पाठकपिनि न्ह्योने प्रस्तुत यानागु खः । थ्व सफू पिदंके खना नेपाल सम्बत् १०९५ साल फुना १०९६ क्यनीगु न्हू दँया प्रीति खः सफलता खः भापिया ।

जित विश्वास जूथे ला स्वन्ति बले छे छुछां मत च्याका अन्धकार दक्व नाश याना छोयेथे थ्व सफुति छुं आदर्श कया थःबःगु जीवने च्वंगु मभिगु बानि जुक्व नाश याना छोये फत धासा थ्वहे घात्थेगु स्वन्ति ज्वी ।

मज्जुगु कीगु बानि छता दु म्हुतुं धाइगु छगू याइगु मेगु हे । अथे मज्जुसे खःथे श्वीका धर्म ग्रन्थ अध्ययन याना यंकल धासा जीवन छुथां लाइ, भिना बइ ।

बुद्धं धया बिज्यागु दु “यो धम्मं पस्सति सो मं पस्सति” अर्थात् मुनां धर्मयात खनी वं जित (बुद्धयात) खंकुगु ज्वी ।

थुकी बुद्ध ज्वीत मदयेक मगागु अङ्ग धयागु नं दुथ्याका तःगु दु ।

थ्व सफू छाये यायेत श्रद्धावानपिसं आथिक सहायता बिया दीगुलि वसपोलपिं व वेकापिं सकसितं धन्यवाद दु ।

१८।७।२०३२
म्हपूजा

— संघरत्न श्रीमणेर
सुमंगल विहार, यल

Dhamma.Digital

भगवानया धर्म नगर

महाराज ! भगवान बुद्धं बसे याना बिज्यागु धर्म नगरया छ्वाखेरं शीलया पःखालं चाहुइका तःगु दु । हिरिया छ्वाखेरं पुखू दु । ज्ञानया चौकोस दु । वीर्यया बुर्जा दु । श्रद्धाया जग दु । स्मृतिया द्वारपाल दु । प्रज्ञाया तःतः धंगु भवन दु । धर्मोपदेश रूपी सूत्रया उद्यान दु । अभिधर्म या बुवात् दु । विनयया न्यायालय दु । स्मृति प्रस्थानया (तःतःव्यागु) लं दु । लंया जवं खवं पसः दु । छु छु पसः धाःसा—

१) स्वांयागु पसः

२) सुगन्धयागु ”

३) फलफुलयागु ”

४) वासःयागु ”

५) जडिबुटियागु ”

६) अमृतयागु ”

७) रत्नयागु ”

८) उगुं थुगुं सकतां चीजवीजयागु पसः

स्वांयागु पसले किसिम किसिमयागु स्वांत दु ।

१) अनिच्चसञ्जा = (संसारे दक्क चीज अनित्य धका मती तयेगु)

२) दुक्खसञ्जा = (अनित्य जूगुलि दुःख धका श्वीकेगु)

३) अनत्तसञ्जा = (थमं धयार्थे मदुगुलि अन'त्म खः धका भालपीगु)

- ४) असुप्तसञ्ज्ञा = (स्वयेभले पिने बीला बुने ध्वगिगु खः धका ध्वीकेगु)
- ५) आदीनवसञ्ज्ञा = (दोष दु धका ध्वीका कायेगु)
- ६) पहाणसञ्ज्ञा = (छन्हू तोतावने मानि धका ध्वीकेगु)
- ७) विरागसञ्ज्ञा = (प्यपुना च्वने मज्यू धका मतीतयेगु)
- ८) निरोधसञ्ज्ञा = (दक्क संस्कार छन्हू मदया बनीतिनि धका ध्वीका कायेगु)
- ९) सब्व लोके अनभिरतसञ्ज्ञा = (छुकीसनं लथ मज्वीगु)
- १०) सब्व संखारेसु अनिच्चसञ्ज्ञा = (फुकक संस्कारे अनित्य भापीगु)
- ११) आना पानासांति = (सासःले ध्यान तयेगु)
- १२) उद्ध मातकसञ्ज्ञा = (सीधुंका मना वइगुली ध्यान तयेगु)
- १३) विनीलकसञ्ज्ञा = (वचुसे च्वनीगु)
- १४) विपुब्बकसञ्ज्ञा = (न्हिदाया वइगु)
- १५) विच्छि दकंसञ्ज्ञा = (प्वागना वइगु)
- १६) विक्खायितकसञ्ज्ञा = (गृद्धतयेसं नयाचवंगु)
- १७) विविखतकसञ्ज्ञा = (छपाल बछपाल जुयाचवंगु)
- १८) हत विविखतकसञ्ज्ञा = (ह्ला तुति छुटे छुटे जुयाचवंगु)
- १९) लोहितकसञ्ज्ञा = (हि वया चवंगु)
- २०) पुलुबकसञ्ज्ञा = (त्व बाया चवंगु)
- २१) मैत्री सञ्ज्ञा = (मित्रताया चिन्तन)
- २२) करुणासञ्ज्ञा = (दुःखी प्रति दया तयेगु)
- २३) मुदितासञ्ज्ञा = (करपिनि जयजूगु खना लयतायेगु)

२४) उपेक्षासञ्जा = (तटस्थता)

२५) मरणानुस्सति = (सीमानि धका मती तयेगु)

२६) कायगतामुस्सति = (संलिसँ मलमूत्रं जागु शरीर खः धका मती तयेगु)

महाराज ! भगवानं ध्यान भावना याय योग्यगु थ्व हे विषय खः धका कना बिज्यात ।

सुं गुह्य बुढा जुइगु मरण जुइगुलिं मुक्त जुइगु इच्छा जूसा वं थुपि विषय मध्ये छगू थःत योगु ल्यया अभ्यास यायमा । उकियात अभ्यास याना यंकेवं रागं मुक्त जुइ, द्वेषं मुक्त जुइ, मोहं मुक्त जुइ, अभिमानं मुक्त जुइ, मिथ्या सिद्धान्तं मुक्त जुइ, व संसार रूपी सागरं तरे जुया वना । वया तृष्णाया धारा रोके जुइ । स्वंगू प्रकारया मलं रहितह्य जुइ । हानं फुक क्लेशयात नाश याना मल रहित राग रहितह्य हानं शुद्ध निर्मल चित्तह्य जुया आवागमनं मुक्तह्य जुइ । नगर मध्ये श्रेष्ठगु निर्वाण नगरे प्रवेश याइ । अर्हत जुया थःगु चित्तयात अन्त याइ । महाराज ! बुढया थ्व हे स्त्रांया पसः खः ।

कर्मरूपी ध्यबा ज्वना धर्मया पसले वनेगु;

अभ्यासया नितिं छगू योग्य विषय न्याना ह्येगु

अले उकिं मुक्त जुया वनेगु

अन्ते नागसेन, सुगन्धया पसः गजागु यात धाई ?

सुगन्धया पसः

महाराज ! भगवानं पालन यायया नितिं छु शील कना बिज्यागु बु । भगवान बुढया पुत्रं (भिक्षु पिसं) थःगु शीलयागु गन्धं देवतापि

मनुष्यपि सहित सारा लोकयात सुगन्धित याना बिज्याइ । वसपोल
पिनिगु शीलया गन्ध दिशायनं अनु दिशायनं फय्या न्होखतनं लिखतं नं
न्हाना न्यंक भनं फेले जुइ ।

जुजुं व छुछु शील खः धका न्यन ।

महाराज ! १) शरण शील २) पञ्चशील ३) अष्टशील ४) दश
शील ५) प्रातिमोअ संवर शील । महाराज, बुद्धया थ्व हे सुगन्धया
पसः खः ।

महाराज ! देवाति देव भगवान बुद्धं स्वयं थये आज्ञा जुया
बिज्यागु दु—

स्वां, चन्दन, तगर चमेलीयागु सुगन्ध फय्मवंगु थासे वने मफु, तर
सत्पुरुषया सुगन्ध व्याक्क दिशाय नं फिजे जुयावनी ।

चन्दन, तगर, पलेस्वां चमेली स्वांयागु सुगन्ध स्वया नं शील सुगन्ध
आपालं उत्तम । थुपि स्वांयागु सुगन्ध स्वया नं शीलवानपिनिगु सुगन्ध
गुलिखे उत्तम, थ्व उत्तमगु सुगन्ध देवलोके थ्यंक फेले जू ।

भन्ते नागसेन ! फलया पसः धइगु गजागु ?

फलया पसः

महाराज ! भगवानं थुपि फलया पसः कना बिज्यागु दुः—

ओतापत्ति फल । सकुदागामि फल । अनागामि फल । अरहत फल शून्यता
फल (निर्वाण) समापत्ति । अनिमित्त फल समापत्ति । अप्पणिहित फल
समापत्ति । उकी मध्ये थःत गुगु फल यो उगु फलयात लोगु अनुसारं
कर्मया ध्यवा बिद्या न्याना काय ज्यू ।

दच्छि यंकं सइगु अँ

महाराज ! मन् छह्वासिया दच्छि यंकं सइगु अँमा छमा दु । गवले तक अँ न्याइह्म वइमखु अवलेतक अँ खाइमखु । अँ न्याइह्म वयव दां कया वं घाइ । न्यो ! थ्व दच्छि यंकं सइगु अँमा खः थुकी छं योगु फल खाना यंकी—नकतिनि नकतिनि सःगु तगोगु चाकु चाकु धाःगु कच्चिगु पाके जूगु । अँ न्याइह्मं नं थःमं बियागु दां अनुसार नकतिनि जक सःगु अँ योसा वहे अँ कया यंकी । तगोगु अँ योसा तगोगु हे कया यंकी । चाकु चाकु धाःगु योसा उगु हे कया यंकी । कच्चिगु योसा कच्चिगु हे कया यंकी । पाके जूगु योसा पाके जूगु कया यंकी । महाराज ! बथे हे गजागु फल यो वं कर्मया ध्यवा बिया अजागु हे फल न्याइ । खोतापत्ति फल यो ला, सकृदागामि फल योला, अनागामि फल यो ला, अरहत्त फल यो ला, शून्यता फल समापत्ति, अनिमित्त फल समापत्ति, अप्पणिहित फल समापत्ति, महाराज ! बुद्धया थ्व हे फलया पसः खः ।

वासः पसः

महाराज ! भगवानं व वासः कना बिज्यागु दु गुगु वासलं देवता व मनुष्यपिं सहित सारा संसारयात ल्केशया विषयं मुक्त याना बिज्यात ।

व वासः गजागु ?

महाराज ! भगवानं प्यंगू आर्य सत्य यात कना बिज्यागु दु १) दुःख आर्य सत्य २) दुःख समुदय आर्य सत्य ३) दुःख निरोध आर्य सत्य ४) दुःख निरोधगामिनी प्रति पदा आर्य सत्य । गुपिं मुमुक्ष-

पिसं थुगु प्यंगू आर्यं सत्यं धर्मयात न्यनी । व जन्म जुइगुलि बुढा जुइगुलि
मरण जुइगुलि शोक परिदेव दुःख दौर्मनस्य उपायासं (सन्तापं) छुटे
जुइ । महाराज ! थ्व हे भगवान बुद्धया वासः पसः खः ।

जडी बुटीयागु पसः

महाराज ! भगवानं थुपि जडी बुटी कना बिज्यागु दु उकिं वसपोलं
देवता व मनुष्यपिस्त वासः याना बिज्यात । प्यंगू स्मृति प्रस्थान, प्यंगू
सम्यक प्रधान, प्यंगू ऋद्धि पाद, न्यागू इन्द्रिय, न्यागू बल, न्हेगू
बांध्यङ्ग । आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग । थुपि जडी बुटीं भगवानं जुलाबयाका
मिथ्यादृष्टि (मखुगु सिद्धान्त) मिथ्या सङ्कल्प, मिथ्या वचन, मिथ्या
कर्मान्त, मिथ्या जीविका, मिथ्या व्यायाम, मिथ्या स्मृति व मिथ्या
समाधियात लिकया बिज्यात, लोभ, दोस, मोह, मान, दिट्ठि विचिकिच्छा
थिन, उद्धचच, अहिरिक, अनोतप्प, थुपि फुक वलेशयात ल्होंका बिज्यात ।
महाराज ! बुद्धया जडी बुटीया पसः थ्वहे खः । संसारे गुगु नाना प्रकार
यागु जडी बुटी दु ।

धर्मरूपी जडी बुटी समान मेगु छुं हे मडु । भिक्षुपि, थ्व वासः त्वं
धर्मयागु बुटीयात त्वना अजर अमर जु । भावना याना यंका परम-ज्ञानयागु
साक्षात याना फुक उपाधि मदयका निर्वाण साक्षात या ।

अन्ते नागसेन, वसपोलया अमृत पसः गजागु ?

अमृतया पसः

महाराज ! भगवानं अमृतनं कना बिज्यागु दु । भगवानं उगु अमृतं
देवता व मनुष्यापि सहित सारा संसारयात भरिपूर्णं याना बिज्यात । उकिं

सकल देवता व मनुष्यापि जन्म जुइगु, बुढा जुइगु, रोग जुइगु, मृत्यु जुइगु, शोक परिबेव दुःख चिन्ता हैरान जुइगुलिं मुक्त जुल ।

व अमृत गजागु खः ?

गुगु श्व कायगता सति खः महाराज, देवाति देव भगवानं आज्ञा जुया बिज्यात । भिक्षुपि सुनां कायगतासति भावना अभ्यास याइ वं अमृत त्वंगु तुल्य जुइ । महाराज ! बुद्धया श्व हे अमृतया पसः खः । रोगं ग्रस्त जनतापिन्त खना वसपोलं अमृतया पसः चायका बिज्यात । कर्मया दां बिया न्याना भिक्षुपि उगु अमृत त्वं ।

भन्ते नागसेन भगवानयागु रत्नयागु पसः गजागु ?

रत्नया पसः

महाराज ! भगवानं रत्नया पसः कना बिज्यात गुकिं सजेधजे जुया वसपोलया पुत्र जुया च्वपि भिक्षुपि देवता व मनुष्यापि सहित सारा संसारयात जगमगे याना बिज्यात च्वे क्वे बेथां फुक थासेनं प्रज्वलित जुया जाज्वल्यमान जुया च्वंगु व रत्न छु छु खः ।

१) शील रत्न २) समाधि रत्न ३) प्रज्ञा रत्न ४) विमुक्ति रत्न ५) विमुक्ति ज्ञान दर्शन रत्न ६) प्रति सम्भवा रत्न ७) बोध्यङ्ग रत्न श्व हे भगवानयागु रत्नया पसः खः ।

शील रत्न

१) प्राति मोक्ष संवर शील २) इन्द्रिय संवर शील ३) आजीव परिशुद्धि शील ४) प्रत्य सन्निस्सित शील ५) लघु शील ६) मध्यम शील ७) महा शील ८) मार्ग शील ९) फल शील । महाराज ! गुपि

मनूत शील रत्नं विभूषित जुया चवनी उमीत खना देवता मनुष्य, मार, ब्रह्मा, श्रमण, ब्राह्मण, सकलया मन आनन्द जुया हर्ष प्रशन्न जुया चवनी । महाराज ! भिक्षु शील रत्नं सुसज्जित जुया थःगु शोभः दिशा यात नं अनुदिशा यात नं च्वे नं क्वे नं बेथां नं भरिपूर्णं याता बिइ । क्वे क्वाहां वना अवीचि नर्क, च्वे थाहां वना स्वर्ग लोक तकया दुने गुलि मेगेगु रत्न दु । व फुक सोया थ्व शील रत्न दकसिवे च्वेला । न्ह्योने ला फुकसितं त्याके फु महाराज ! भगवानयागु रत्नया पसले थजागु शील रत्न दु । महाराज ! थुकियात हे भगवानयागु शील रत्न धाइ । थुगु प्रकारयागु शील बुद्धया पसले दइ । कर्मया दामं न्याना उगु रत्नया तिसां थः पिसं त्यु ।

भगवानयागु समाधि रत्न गजागुयात धाइ ?

समाधि रत्न

१) सवितर्कं सविचार समाधि २) अवितर्कं विचार मात्र समाधि ३) अवितर्कं अविचार समाधि ४) शून्यता समाधि ५) अनिमित्त समाधि ६) अप्रणिहित समाधि महाराज ! समाधि रत्न सुसज्जितह्य भिक्षुया काम वितर्कं व्यापाद वितर्कं, विहिंसा वितर्कं, मान उद्धच्च आत्मदृष्टि विचिकिच्छा बलेश पाय तथा नाना कुवितर्कं फुकं समाधि जुइवं हे विलीन जुया वनी । नष्ट जुया वनी । वयाके छुं त्यना चवनी मखुः—

महाराज! पलासया हःले लः थाइ मखु, बावना कुतुं वनी अथे जूगु छाय् धासा पलासया हः शुद्ध हानं पिच्चुस्य च्वं वथे हे समाधि सुसजितह्य

भिक्षुया काम वितर्क, व्यापाद वितर्क, विहिंसा वितर्क मान, उद्धचच
 आत्म दृष्टि विचिकिच्छा क्लेश पाप तथा नाना कुवितर्क दक्वं समाधि
 जुडवं हे विलीन जुया वनी । नष्ट जुया वनी । व छाया धाःसा समाधि
 अत्यन्त शुद्ध । महाराज ! थुक्कियात हे भगवानयागु समाधि रत्न धका
 धाइ । महाराज ! थजागु समाधि रत्न भगवानयागु रत्नया पसले दु ।
 गुह्यसिनं थःगु मुकुटे समाधिरत्न जडे याना तःगु दु वइत कुवितर्क सते
 याय फइ मखु । वइगु चित्त गवलें चञ्चल जुइ मखु उक्कियात थःसं नं
 पुया सो ।

प्रज्ञा रत्न

महाराज ! भगवानं प्रज्ञा रत्न कना बिज्यागु दु । गुगु प्रज्ञां भिह्वा
 भिक्षुं “श्व पुण्य खः” थथे ठीक ठीक रूपं सीका काइ । “श्व पाप खः”
 थथे पाय्छि कथं सीका काइ । “श्व भिगु खः, श्व मभिगु खः श्व याय
 योग्यगु खः, श्व याय अयोग्यगु खः, श्व हीन खः, श्व प्रणीत खः, श्व
 हाकुगु खः, श्व तुयुगु खः, श्व हाकुगु, तुयुगु नितं त्वाक ज्यागु खः,
 श्व दुःख खः” थथे थिक थिक रूपं सीका काइ । श्व दुःख समुदय खः
 थथे थिक थिक रूपं सीका काइ । श्व दुःख निरोध खः । थथे थिक
 थिक रूपं सीका काइ । श्व दुःख निरोधगामी मार्ग खः थथे थिक थिक
 रूपं सीका काइ । महाराज ! थुक्कियात हे भगवानयागु प्रज्ञा रत्न धका
 धाइ ।

गुह्यसिनं प्रज्ञा रत्न शिरे तइ व आवागमने आपा लाइ मखुत ।

वं याकनंहे अमृत पद प्राप्त याइ ।

जन्म कायगुली वइत आनन्द ताइ मखु ।

विमुक्ति रत्न

महाराज ! विमुक्ति-रत्न अर्हत पदयात धाइ, अर्हत जुया भिक्षु विमुक्ति रत्नं शोभित जुया च्वनी । महाराज ! गथे सुं पुरुष मोती माला, मणि, लुं, वह, भिपुयागु तिसां तिया तइ । अगर तगर रक्त चन्दन इत्यादि बुला थःगु शरीरयात सुगन्धित याना तइ, नाग पुन्नाग चम्पा स्वां मोती स्वां गुलाब स्वां पले स्वां मालती मल्लिका इत्यादि स्वां नं थःत सजे धजे याना तइगु बढते व मनू मेपिसिकं बाँलाना शोभा दइ च्वनी बास वया थिना च्वनी । वथे हे अर्हत पद प्राप्त जूह्य ओणाखव भिक्षु विमुक्ति रत्नं तिया मेपि भिक्षुपि सिकं शोभाय मान जुया च्वनी । थिना च्वनी । मन आनन्द जुया च्वनी । व छाय धाःसा फुक तिसा मध्ये थ्व दके सिवे च्वे यागु तिसा जुया च्वन । गुगु थ्व विमुक्ति रत्न खः महाराज ! थुकियात हे भगवानयागु विमुक्ति रत्न धाइ ।

विमुक्ति ज्ञान दर्शन रत्न

महाराज ! विमुक्ति ज्ञान दर्शन रत्न छुकियात धाइ धाःसा प्रत्यवे क्षण ज्ञानयात हे विमुक्ति ज्ञान दर्शन रत्न धका धाइ । उगु प्रत्यवेक्षण ज्ञानं आर्य श्रावकं मार्ग फल निर्वाणयात नं प्रत्यवेक्षण याइ । हानं हटे याय धुंका ल्केणयात नं बाकि बनिगु क्लेशयात नं प्रत्यवेक्षण याइ । उगु ज्ञानं आर्य श्रावकं सीका बिज्याइ थःमं छु याय माःगु खः बाय धुन धका हे भिक्षुपि उगु ज्ञान रत्नयात प्राप्त यायत उद्योग या ।

प्रति सम्भिदा रत्न

महाराज ! प्रति सम्भिदा रत्न छुकियात धाइ धाःसा प्रति सम्भिदा

धयागु अत्थ पटि सम्भदा, धम्म पटि सम्भदा, निरुत्ति पटि सम्भदा,
पटि भानं पटि सम्भदा धका प्यंगू पटि साम्भदा दु । थुपि प्यंगु पटि
सम्भदा रत्तं सजे धजे जुया च्वंहा भिक्षु भत्री सभाय्, ब्राह्मण सभाय्,
वैश्य सभाय्, भिक्षु सभाय् न्ह्यागु सभाय् वंसा नं निसंकोच व मग्घाहा
जुया च्वनी ।

महाराज ! उपमा बिया धाये माल धाःसा सुं लडाइमे वनीहा
सिपाईनं ग्यागु प्रकारया शस्त्र धारण याना निर्भय पूर्वक रणभूमि वनी ।
यदि शत्रुत तापाकं निसें वया च्वंसा इमित तीर चलेयाना स्याय, यदि
भचा न्ह्योने वोसा भाला चलेयाना स्याय, अरु भचा न्ह्योने वोसा गडां
दाया बिइ, वयासिकं फन् अप्पो न्ह्योने वल धाःसा तलवारं निकू टुक्रा याना
बिइ, बिल्कुलहा थीक लिक्क वल धाःसा चुपि सुया बिइ । अथे मती
तइ । वथें हे महाराज ! प्यंगू प्रति सम्भदा रत्तं सुसज्जितहा भिक्षु
निर्भय पूर्वक गुगु सभाय् वनीगु बखते सुनानं जिके अत्थ पटि सम्भदा
विषय न्यन धाःसा अर्थयात बांलाक अर्थ छ्याना बिया उत्तर बिइ । हेतु
यात हेतु । प्रमाणयात प्रमाण बिया उत्तर बिइ । वइगु सारा शंका दूर
याना बिइ, वयागु भ्रमयात मदयेका बी, प्रश्नया उत्तर बिया सन्तुष्ट याना
बी, थथे मती तइ ।

सुनानं जिके धम्म पटि सम्भदाया बारे प्रश्न न्यन धाःसा वयात जि
धर्मं धर्मयात कने 'अमृतं अमृतयात कने' असङ्गत धर्म असङ्गत धर्मयात
कने 'निर्वाणं निर्वाणयात कने' सुन्यतां सुन्यता यात कना थ्वीका बिइ'
अनिमित्तं अनिमित्तयात थ्वीका बिइ 'अप्पणिहितं अप्पणिहितयात थ्वीका
बिइ 'अनेक धर्मं' अनेक धर्मयात थ्वीका बिइ' वइगु प्रश्नयागु उत्तर

बिया सन्तुष्ट याना बिइ सुनानं जिके निरुत्ति पटि सम्भदा वारे न्यन धाःसा वयात निरुत्ति निरुत्ति 'पदं पद' 'अनुपदं अनुपद' 'आखलं आखः' 'सन्धि सन्धि' 'व्यञ्जनं व्यञ्जन' 'अनुव्यञ्जनं अनुव्यञ्जन' 'वर्णं वर्ण' 'स्वरं स्वर' 'प्रज्ञाप्ति प्रज्ञाप्ति' 'व्यवहारं व्यवहार' कना थ्वीका बिइ वड्गु सारा शंकायात हटे याना बिइ । वड्गु प्रश्नयागु उत्तर बिया संतुष्ट याना बिइ । सुनानं जिके पटि भानपटि सम्भदाया वारे न्यन धाःसा वयात पटि भानं पटि भान, उपमां उपमा, लक्षणं लक्षण, रसं रस, कना थ्वीका बिइ, सारा शंकायात मदयेका बिइ । वयागु प्रश्नबा उत्तर बिया वयात सन्तुष्ट याना बी । महाराज ! थुक्कियात हे भगवानयागु पटि सम्भदा रत्न धका धाइ ।

बोध्यङ्ग रत्न

महाराज ! बोध्यङ्ग न्हेगु छु— १) स्मृति सम्बोध्यङ्ग २) धर्म विचय सम्बोध्यङ्ग ३) वीर्य सम्बोध्यङ्ग ४) प्रीति सम्बोध्यङ्ग ५) प्रश्रब्धि सम्बोध्यङ्ग ६) समाधि सम्बोध्यङ्ग ७) उपेक्षा सम्बोध्यङ्ग ।

महाराज ! थुपिं न्हेगु सम्बोध्यङ्ग सजे धजे जुया च्वंहा भिक्षुं सारा अन्धकारयात हटे याना लोकयात थःगु तेजं जाज्वल्लयमान याना बिइ । महाराज ! थुक्कियात हे भगवानया बोध्यङ्ग रत्न धका धाइ ।

उगुं थुगुं सकतां चीज बीज दुगु पसः

महाराज ! भगवानया उगुं थुगुं सकतां चीज बीज दुगु पसः छुकि पास धाइ धाःसा १) नव अङ्ग युक्तगु बुद्ध वचन २) धातु चैत्य ३) परिभोग चैत्य ४) संघ रत्न । महाराज ! थुक्कियात उगुं थुगुं सकतां चीज बीज दुगु पसः धाइ । थ्व पसले जाति सम्पत्ति दु । वर्ण सम्पत्ति

दु । प्रज्ञा सम्पत्ति, मनुष्य सम्पत्ति, देव सम्पत्ति, निर्वाण सम्पत्ति दु । दां
बिया उगु थुगुं सम्पत्ति न्याना कायेज्यू । गुलिसिनं शील पालन याना
गुलिसिनं उपोसथ व्रत पालन याना गुलिसिनं भच्चा भच्चा पुण्य याना उगुहे
अनुसारं सम्पत्ति न्याना काइ । गथे अन्न मीह्यासिया पसले भच्चा दामनं
थःत माःगु न्याना काइ । महाराज ! अथेहे भच्चा पुण्यनं उकियागु
अनुसारं थःत योगु सम्पत्ति न्याना काइ ।

महाराज ! थ्व हे भगवानया उगु थुगुं सकतां चीज बीज दुगु
पसः खः ।

आयु आरोग्य सौन्दर्य, स्वर्ग उच्चकुले जन्म जुइगु ।

असङ्गतं जुया च्वंगु निर्वाण थुपि फुकं मनूतयसं ।

कर्मया भच्चा बा आपा दां बिया । अथे हे मनूतयसं न्याइ भिक्षुपि,
श्रद्धाया दामं न्याना धनो जुइगु सो ।

धर्म नगरया नागरिक

महाराज ! भगवानया धर्म नगरे थजापि बिज्वाना चवनी सूत्र
स्यूपि, विनय स्यूपि, अभिधर्म स्यूपि, धर्म उपदेशक जातक खँ स्यूपि,
दीघ निकाययागु खँ स्यूपि, मङ्गिमनिकाययागु खँ स्यूपि, संयुक्त निकाय-
यागु खँ स्यूपि, अङ्गुत्तर निकाययागु खँ स्यूपि, खुद्दक निकाय यागु
खँ स्यूपि, शील सम्पन्न समाधि सम्पन्न, प्रज्ञा सम्पन्न बोध्यङ्ग भावनाय्
रते जुया च्वंपि, व्याकरणयागु अर्थे रते जुया च्वंपि, अरन्थक आदि
रिस्वंगु धुतङ्ग पालन याना च्वंपि, फले थ्यंपि, शैक्ष जुया च्वंपि, स्रोतापन्न
सकृदागामी, अनागामी, अर्हतफले थ्वंपि स्वंगू विद्यां पूर्णपि, खुगू
अभिज्ञां पूर्णपि, ऋद्धिवान प्रज्ञाया चरम सीमायत्तक थ्यने धुं कुपि स्मृति

प्रस्थान सम्यक प्रधान ऋद्धिपाद इन्द्रिय बल बोध्यङ्ग मार्ग विमोक्ष रूप अरूप शान्त सुख समापत्तिदक्षिणि बास याना चवनी । उगु धर्म नगरे तियागु जङ्गलया ऋद्धये अर्हतपिसं भरिभराउ जुया चवनी । वीतराग, वीतद्वेष, वीतमोह र क्षीणाश्रव तृष्णा रहित तथा उपादान रहितपि धर्म नगरे वसपोलपि विज्याना चवनी । भगवानया धर्म नगरे धृतङ्गधारी अरन्यक बिहार बासी अकुशलयात मदेकाछ्वे धुंकुपि ध्यानी रुखा चीवरधारी एकान्ते न्हाइपुतापि धीरजनपि बास याना चवनी । भगवानया धर्म नगरे आसन लगेयाना चवना बिज्याइपि सन्थति धृतङ्ग पालन याना बिज्याइपि दना चवनेगु चङ्क्रमण यायेगु याना बिज्याइपि पंसुकूल चीवर धारण याना बिज्याइपि वसपोलपि पंसुकूल चीवर धारण यावा बिज्याइपि वसपोलपि वास याना चवनी । भगवानया धर्म नगरे त्रिचीवर धारण याना बिज्याइपि सन्त सत्पुरुषपि चर्म खण्ड तथा बिज्याइपि एकासन भोजन याना बिज्याइपि पण्डितपि बिज्याना चवनी । भगवानया धर्म नगरे अल्पेच्छ कोमल शान्त स्वभार्वपि दुगु भोजनं सन्तोष जुया बिज्याइपि चञ्चल चित्त मजूपि प्राप्त जूगुलि सन्तोषपि बिज्याना चवनी ।

भगवानया धर्म नगरे ध्यान प्राप्त जुया ध्याने मरनपि प्रज्ञावन्तपि, शान्तगु चित्त दया च्वपि एकाग्रगु चित्त दुपि शोक संताप रहित जुया अरहत फलयागु आशा याना च्वपि बास याना चवनी ।

भगवानया धर्म नगरे आचरण याना च्वपि पुद्गलपिनं शैक्ष पुद्गलपिनं भिगु हित जुइगु कामना याना च्वपि बास याना चवनी ।

भगवानया धर्म नगरे मल रहितपि श्रोतापन्न पुद्गल सकृदागामि

पुद्गल अनागामि, पुद्गल अरहन्त पुद्गलपि बास याना चवनी ।

भगवानया धर्म नगरे सतिपट्टाने कुशलपि, बोध्यङ्ग भावनाय रते जुया च्वपि विपस्सना भावनायात विचार याना च्वपि धम्मधरपि बास याना चवनी ।

भगवानया धर्म नगरे ऋद्धि पाद धर्मे कुशलपि समाधि भावनायरते जुया च्वपि सम्मप्पधान धर्मे लगे जुया च्वपि बास याना चवनी ।

भगवानया धर्म नगरे अभिञ्जा पारङ्गतपि भगवान बुद्धरूपी बोयागु अंश जुया च्वंगु गोचरे लगे जुया च्वपि आकाशे विचरण याना च्वपि धर्म नगरे बास याना चवनी । कोछुना चवनी मात्राछि जक खं ह्लाईपि गुप्त जुया च्वंगु स्वंगू द्वार दुपि बाँलाक संयमित जुया च्वपि उत्तमगु रूपं इन्द्रिय दमन यायगुली बाँलाक शिक्षित जुइ धुं कुपि बास याना चवनी ।

भगवानया धर्म नगरे स्वंगू विद्या पूर्णपि खुगू अभिज्ञां पूर्णपि ऋद्धि पारङ्गत जुया च्वपि प्रज्ञां पारङ्गत जुया च्वपि बास याना चवनी ।

धर्म नगरया सेनापति

थुगु रूपं धर्मयागु नगरे चवना च्वपि नागरिकपिन्त धर्मया खं कना च्वपि भिक्षुपिन्त धर्म सेनापति धका नं धाइ, पुरोहित धकां नं धाइ । महाराज, भिक्षुपिसं अमुल्यगु उत्तमगु ज्ञान धारण याना चवनी अज्यापि भिक्षुपिके संसारिक विषय प्यपुनेगु स्वभाव दइ मखु अतुल्यगु गुण अतुल्य यश दुपि, अतुल्यगु बल दुपि, अतुल्यगु तेज दुपि, धर्मचक्रयात चाःहीकीपि, हानं प्रज्ञाया सीमाना तक थ्यने धुं कुपि जुया चवनी, महाराज ! थुगु प्रकारया भिक्षु पिन्त भगवानया धर्म नगरे सेनापति धका धाइ ।

धर्म नगरया पुरोहित

महाराज ! युपि भिक्षुपि ऋद्धिबान जुया चवनी, प्रतिसम्भवा प्राप्त
 जूह्य जुया चवनी, वंशारद्य प्राप्तह्य जुया चवनी आकाशे चाहिला जुइ.
 सुनानं प्रसस्त याय फइमखु । मेपिनि आधार कया जीविका याइमखु.
 समुद्र हानं सुमेरू पर्वत सहितं सारा पृथ्वीयात कम्प याना विइंफु ।
 चन्द्रसूर्य यात नं थी फुगु शक्ति दु । थःगु रूप बदले याय फुगु ऋद्धि पूर्ण
 जुया चवनी । दृढ सङ्कल्प व उच्च उद्देश्य पुरे याय फुपि जुया चवनी ।
 उपि भिक्षु पित्त धर्म नगरया पुरोहित धाइ ।

धर्म नगरया भण्डागारिक

महाराज ! गुपि भिक्षुपि धुतङ्ग व्रतयात छसि कथं पालन याना
 यंकी, अल्पेच्छ जुया चवनी, सन्तोष जुया चवनी, विनय मलोगु कथं धया
 फवनेगु विनय मलोगु कथं थःत माःगु मालेगुयात घृणा चाइ, छेँछा लिसे
 भिक्षा बिज्याइ, गथे भम्बःनं स्वांयागु रस जक कया बोथे हे उपि भिक्षुपि
 थःतनं कतःयात छुं हानि मज्जुइक भिक्षा चरण याना एकान्त जंगले
 बिज्याइ, थःगु जीवन व शरीरयात छुं पर्वाह तइ मखु । अहंत पदयात
 थ्यंका ब्यूगु धुतङ्ग व्रतयात वांछवं मखु । महाराज ! उजापि भिक्षु
 पित्त भगवान बुद्धया धर्म नगरे कारणा कारण खः मखु विचार याय
 सःह्य विवेक विचार दुह्य भण्डागारिक धका धाइ ।

धर्म नगरयात श्री शोभा दयका जाज्वल्यमान याइपि महाराज !
 गुपि भिक्षुपि बलेश मलं रहित जुया परिशुद्ध निर्मल जुया चवनी । अन्तिम
 दिव्य चक्षु प्राप्तह्य जुया चवनी । महाराज ! उजापि भिक्षुपित्त धर्म
 नगरयात श्री शोभा दयका जाज्वल्यमान याइपि पुद्गलपि धका धाइ ।

धर्म नगरया पुलिस पहरा

महाराज ! गुपिं भिक्षुपिं यक्व बहुश्रुत दुपिं जुया चवनी । कण्ठ वपेका तइ, सूत्र अभिधर्मयात धारण याना तइ । विनययात धारण याना तइ मातिकायात धारण याना तइ । सियिल घनित दीर्घ ह्रस्व गुरू लघु आखः छुटे यायगुली दक्षह्य जुया चवनी । नव अंगं पूर्णगु परियत्ति शासनयात धारण याना तइ । महाराज ! थुजोपिं भिक्षुपिन्त भगवान बुद्धयागु धर्म नगरे धर्मया पाः चवना चवपिं पुद्गल धका धाइ ।

धर्म नगरया न्यायाधीश (कानून मन्त्री)

महाराज ! गुपिं भिक्षुपिं विनय धर्मे दक्ष जुया चवनी । निदान कारण विषय दक्षपिं जुया आपत्ति वा अनापत्ति वा गुरूक लहुक सतेकिच्छ अतेकिच्छ बुद्ध नगाम देस नागाम निग्गह कर्मपटि कम्म कर्म आसारण कर्म निसारण कर्म पटिसारण कर्मे दक्षपिं जुया विनय पारङ्गपिं जुया चवनी । महाराज ! थुजापिं पिक्षु पिन्त भगवानं धर्म नगरे रूपयात रक्षा याइपिं अमात्यपिं धका धाइ ।

धर्म नगरया माली

महाराज ! गुपिं भिक्षुपिं विमुक्तिया स्वां छुना उत्तमगु अमूल्य व श्रेष्ठ अवस्थाय थ्यना चवन हानं मनूतय प्रिय व आदरणीय जुया चवन । थुजापिं भिक्षुपिन्त भगवानया धर्म नगरे स्वांमीह्य माली धका धाइ ।

धर्म नगरे फलफूल मीह्य

महाराज ! गुपिं भिक्षुपिं प्यंगू आर्यसत्य यात बांलाक अवबोध जुया आर्यसत्य ज्ञान साक्षात्कार याय धुं कुपिं जुइ । हानं बुद्ध धर्म पूरा पूरा

श्वीका काय धुं कुपि जुइ । ध्यंगु फले छुं शंका महुपि जुया उगु फलया
सुख प्राप्त याय धुं कुपि जुइ । मेपि सत्य मार्गे वयागु इच्छा दुपिन्त फल
धर्म इना विइ । महाराज ! युजापि भिक्षु पिन्त भगवानया धर्म नगरे
फल फूल मीपि धका धाइ ।

धर्म नगरे सुगन्ध मीपि

महाराज ! गुपि भिक्षुपि शील रूपी सुगन्धं बुला आपात्तं गुण
धारण याना ल्केश रूपी मलयान्त मदयका वल्लइ । उपि भिक्षु पिन्त
भगवान बुद्धया धर्म नगरे सुगन्धमीपि धका धाइ ।

धर्मया अयलागुलु

महाराज ! गुपि भिक्षुपि धर्म पिपासु जुया अभिधर्म विनयले
प्रसन्न चित्त जुया चवनी । अरन्यक वृक्ष मूल एकान्त शून्यगु थासे वास
याइ । अन धर्मया रस त्वना चवनी । काय वाक व चित्त स्वंगूलि धर्मया
रस श्वीका अनं च्वे च्वेयागु लीके माःगु धर्म धर्मयात मामां आचरण
याइ । गथे धाःसा १) अपिच्छ कथा = अल्पेच्छ खँ, २) सन्तुट्टि कथा =
सन्तोषया खँ, ३) पवित्रेक कथा = एकान्त शून्यगु नाप सम्बन्ध दुगु खँ,
४) वीरियारम्मण कथा = कोशिस याय माःगुनाप सम्बन्ध दुगु खँ
५) शील कथा = शील नाप सम्बन्ध दुगु खँ, ६) समाधि कथा = समाधि
नाप सम्बन्ध दुगु, खँ, ७) पञ्जा कथा = प्रज्ञा नाप सम्बन्ध
दुगु खँ, ८) विमुक्ति कथा = क्लेशं मुक्तगु विमुक्ति खँ, ९) विमुक्ति ज्ञान
दस्सन कथा = विमुक्ति ज्ञानं विचार यायगु नाप सम्बन्ध दुगु खँ । थपि
गुगु धर्म सम्बन्धी खँ गन गन जुइगु थाय दु उगु उगु धर्म सम्बन्धी खँ

न्यनेत अन अन वन! उगु धर्मया रस पान याइ । महाराज ! थुपि भिक्षु
पिन्त भगवान बुद्धया धर्म नगरे धर्मया अयला गुलु धका धाइ ।

धर्म नगरे पाले पहरा च्वनीपिं

महाराज ! गुपिं भिक्षुपिं प्रथम पहर निसें अन्तिम पहर तक न्ह्यो
मवयकुस्य फ्यतुना दना चक्रमण याना चा काने याइ । भावना यायगुली
सदां लगे जुया च्वनी । थःगु क्लेश तापाका छ्वेगुली सदां नं प्रयत्नशील
जुया च्वनी । उमित भगवानया धर्म नगरे पाले पहरा च्वनीपिं धका
धाइ ।

धर्म नगरे पसल्यात

महाराज ! गुपिं भिक्षुपिं नव अङ्ग युक्तगु बुद्ध वचनयात अर्थ द्वारा
व्यञ्जन द्वारा प्रमाण द्वारा ध्वीका स्वने कने याइ, बार बार उपदेश याना
विज्याइ । थुजापिं भिक्षुपिन्त भगवान बुद्धया धर्म नगरे धर्मयात लोप
मज्जीक रक्षा याइपिं धर्मया पसल्यात धका धाइ ।

धर्म नगरया तःतःधंपिं सेठत

महाराज ! गुपिं भिक्षुपिं धर्मरस सेवन यायगु रूप परियत्ति कण्ठ
वयकेगु श्रुत धन दया च्वनी, हानं धर्मयात निर्देश याइगु स्वर व्यञ्जन
लक्षण व गम्भीरगु तत्व ज्ञान भरिपूर्ण जुया च्वनी । महाराज ! उजापिन्त
धर्म नगरया तःतःधंपिं सेठत धका धाइ ।

धर्म नगरया बडा हाकिम

महाराज ! गुपिं भिक्षुपिं उत्तमगु दर्शनया रहस्य यथार्थ बोध जुइ
धुंकुहा जुइ । ध्यान विषय बारम्बार अभ्यास याना तःगु आरम्भणयात

छुटे छुटे याये सःह्य हानं उकिया तात्पर्यं स्यूह्य जुइ । सूक्ष्मसिकं सूक्ष्मगु शिक्षा प्राप्त याय धुं कुह्य जुइ । महाराज ! धुजापि भिक्षुपिन्त भगवान बुद्धया धर्मं नगरे बडा हाकिम घका धाइ ।

महाराज ! भगवानया धर्मं नगर थुलि बांलाक बसे याना तःगु बु । थुलि बांलाक अभ्यास याना तयार याना तःगु बु । हानं छुं छता पुरे मजू धइगु महु व्यवस्था नं थुलि बांलाक मिले याना तःगु बु हानं थुलि बांलाक रक्षायाना तःगु बु कि शासनं पिनेयापिं शत्रुतयसं गुगु किसिमं नं वया हमला यावये फई मखु । महाराज ! थुपि फुकं सोया सीकेफु कि भगवान नं अवश्य ह्लापा जुया बिज्यागु बु ।

गथे बांलाक विभाजित याना तःगु नगरयात खना मनु तयसं उकि यात कारीगरया दक्षता पत्तालगे याइ वथे हे लोकनाथ (बुद्ध)या श्रेष्ठ पुरयात खना वसपोल भगवान गजाह्य खः घका पत्तालगे याइ ।

समुद्रया तरङ्ग खना मनुतयसं पत्तालगे याइ कि गथे थ्व तरङ्ग खः अथेहे तःधंगु समुद्र जुइमा वथे हे शोकयात दूर याना विज्याइह्य अपराजित बुद्धयात तृष्णायात नाश याना विज्याइह्य हानं भवसागरयात पार याना विज्याइह्य घका देवतापिं व मनुष्यापिं मध्ये वसपोलयागु तरङ्ग सोया फत्तालगे याये पयेकेमा गथे थ्व धर्मया तरङ्गः ह्याना चवन वथे हे वसपोल महान बुद्ध जुइमा तस्सकं तज्जागु चवका सोया मनुतयसं पत्ता लने याइ ।

थुलि तज्जागु चवका हिमाञ्चयवा जक जुइ । वथे हे धर्मया चवका सोया गुगु तृष्णाभा मि शान्त व उयाधि रहित जुव ।

भगवानयागु श्व तज्जागु भव्य व महान धर्म पर्वतयात सोया पत्ता लगे यायफु कि वसपोल श्रेष्ठ महावीर बुद्ध गुलि महान जुइ गथे गजराजया पलाह्वांय सोया मनुखं पत्तालगे याइ श्व किसि तःधिह्य जुइ ।

वथे हे बुद्ध गजराजया पलाह्वांय सोया बुद्धिमानपिसं पत्ता लगे याइ कि गुलि महानह्य जुइ जंगलया तःधिक चिकिधिकपि जनावरत ग्यागु खना मनुतयसं पत्तालगे याइ कि 'सिंह गरजे जूगु न्यना हे श्व जंगलया तःधिक चिकिधिकपि जनावरत ग्याःगु खः अथे हे मेगु मतयापि ग्याना बिस्युं वंगु खना पत्तालगे याना कायफु कि धर्मराज बुद्ध गर्जे जूगु जुइमा ।

पृथ्वी ध्याचः जुया च्वंगु खना वाउँस्य वाउँस्य च्वंगु हःलं शोभित जूगु खना पत्तालगे यायफु कि भारी वृष्टि जुल जुइ । अथेहे संसारया मनुत आमोद प्रमोदं युक्त छना पत्तालगे यायफु कि धर्म मेघ (बुद्ध) वर्षे जुल जुइ । गथे लखं प्यागु हानं ध्याचः जूगु जमीन खना पत्तालगे यायफु अवश्य थन तस्सकं वर्षा जुल जुइ ।

वथेहे पापरज पाप पङ्क त्यागीजनपिन्त खना धर्म नदी धर्म समुद्रे न्हावना च्वन जुइ संसारया देवतापि व मनुष्यपिसं धर्माभूत पान याना च्वंगु खना पत्तालगे यायफु कि धर्मया धारा न्हायाना च्वन जुइ ।

उत्तमगु गन्ध बास वोगु खना पत्तालगे यायफु गथे सुमन्ध बास न्हायाना च्वन उकि सीकेफु स्वां ह्वया च्वन जुइ ।

वथेहे श्व शीलया गन्ध देवतापि व मनुष्यपिथाय न्हायाना च्वन । थुकि हे सीकेफु अलौकिक बुद्ध जुया बिज्यात जुइ । **महीराज ! थुगु हे**

प्रकारं सलंसः द्वलंदः कारण तर्क तथा उपमा क्यना बुद्धया बलया पत्तालगे यायफु ।

महाराज ! गथे सुं छह्य चतुरह्य माली थः गुरूं कंगु अनुसार थःगु अकल लगे याना नाना प्रकारया स्वांद्वं स्वांमा हना तसकं बांलाका शोभा दयका बिड् ।

वथे हे भगवान बुद्ध अनेनेगु रंग विरंगगु बांबांलागु स्वांद्वं समान अप्रमाणगु गुण दया बिज्याना च्वन । थ्व आः जि भगवान बुद्धया शासने मालीं स्वांमा हनी थें ह्लापा ह्लापायापि आचार्यपिसं कना बिज्यागु अनुसारं नं भगवान बुद्धयागु तेजानुभावंनं थुलि उलि दु धका गिन्ति याय मफु गुलिनं हानं थःगु अनुमानं नं भगवान बुद्धयागु बल शक्ति केनाबी फु ।

महाराज ! न्यनेगु इच्छा जक दयकेमा धया विज्यात, साधु साधु भन्ते शाब्द मेमेपित्तं थुगु प्रकारया कारण व उपमा क्यना बुद्धया बल संक्षिप्त प्रयत्न याना क्यनेत मुश्किल हे जुइ । जिगु शंका समाधान जुल भन्ते ! जित पूरा पूरा विश्वास जुल, छपिनिगु उत्तर साप बांला, बडी हे विचित्र जुया च्वन ।

= ★ =

भावना याये न्ह्यो सीकेमागु खँ

शून्य, पल्लङ्क सीधा, पञ्च, पूर्व, दह्ल, उद्योगभावना ।

- १) शून्य धयागु— एकान्त थासे चोनेगु ।
- २) पल्लङ्क चकागु— मुलपति थ्याना चोनेगु ।
- ३) सीधा धयागु— तप्यंक चोनेगु ।

- ४) पञ्च धयागु— चक्षु, श्रोत, घाण, जिह्वा, काय न्यागु द्वारयात बन्द यायगु ।
- ५) पूर्व धयागु— थः चोनागु थासं न्याकुति पाक बोधि पल्लङ्क व भगवान बुद्धमने ल्वीकेगु ।
- ६) बल्ल धयागु— भगवान बुद्धयात स्थिर भावं लुमंकेगु ।
- ७) उद्योग भावना धयागु— भगवान बुद्धयात लुमंका अरहं अरहं धका भावना यायगु ।

रोग व्याधि मृत्यु वयेन्ह्यो भावनायात बल्लाका यंकि । बल्लाका यंकि ॥

अपाय दुर्गति खना ग्यासा चिकिधंगु दुःखयात मेहनत याना सहया । मेहनत याना सहया ॥

निर्वाण सुखयात यो सा चिकिधंगु सुखयात मेहनत याना हते या । मेहनत याना हतेया ॥

स्वंगु क्षेत्रे च्वंपि सत्व प्राणिपि सुखी जुइमा । सुखी जुइमा ॥

बुद्धानु स्मृति भावना

थः चोनागु थासं न्याकुति पाःगु थासे बोधि पल्लङ्क व धात्थे भगवान विराजमान जुया बिज्यागुथे प्रसन्न चित्त याना मन द्वारं बांलाक ल्वीकेमा थथे मने लुया वयेव न्हेन्हु तक चलाकं अरहं अरहं धका पल्लाका मि पिकाइहा पुरुषथे तस्सकं उद्योग वीर्य दयेका कमसेकम ३ घण्टा ४ घण्टा भावना याना यंकेमा ॥ आरम्मण छुटे मज्जुक तये मफुतल्ले भावना याना यंकेमा ॥

मनया इच्छाजूथे आरम्भण यायेगु विधि उगु भावना वशे जुइव थःगु छ्यने भगवान बुद्ध पयतुना विज्यागु रूपं मने ल्बीकेमा । अथे मनं न्हेनु तक ल्बीका अरहं अरहं भावना याना यंकेगु ।

उगु भावनान वशे जुइव थःगु छ्यने भगवान बुद्ध दना विज्यागु दु घका मने ल्बीकेगु । अथे मनं न्हेनु तक ल्बीका अरहं अरहं भावना याना यंकेगु ॥

उगु भावनान वशे जुइव थःगु छ्यने भगवान बुद्ध चंक्रमण याना विज्यागु रूपं मने ल्बीकेगु । अथे मनं न्हेनु तक ल्बीका अरहं अरहं भावना याना यंकेगु ।

उगु भावनान वशे जुइव थःगु छ्यने भगवान बुद्ध सिंहशय्या रूपं च्वना विज्यागु मनं ल्बीकेगु । अथे मनं न्हेनु तक ल्बीका अरहं अरहं भावना याना यंकेगु ।

उगु भावनान वशे जुइवं श्रावस्ति कण्डव्व वृक्षया मूले बुद्ध विज्याना च्चंबले रश्मि फेले याना जवगु मिखां लःया धारा पिहांवोगु देपागु मिखां मिया धारा पिहां वोगु ॥

जवगु ह्लायप्वालं लःया धारा पिहां वोगु देपागु ह्लायप्वालं मिया धारा पिहां वोगु ॥

जवगु ह्लायपनं लःया धारा पिहां वोगु, देपागु ह्लायपनं मिया धारा पिहां वोगु रूपं मनं ल्बीकेगु । अथे मनं न्हेनु तक ल्बीका अरहं अरहं भावना याना यंकेगु ॥

उगु भावनान वशे जुइवं तार्वतिसे देबलोके पण्डु कम्बल मणीयागु शीलासने भगवान बुद्ध देव ब्रह्मा परिषद्पिन्त धर्म देशना याना

बिज्याना चवंगु मनं ल्वीकेगु । अथे मनं न्हेनु तक ल्वीका अरहं अरहं
भावना याना यंकेगु ॥

उगु भावनानं वशे जुइवं तावतिस देवलोक ब शंकाश्य नगरया दश्वी
चवंगु मणियागु स्वाहानें भगवान बुद्ध क्वहां बिज्यागु, जवपाखेयागु लं:यागु
स्वांहानें इन्द्र क्वहांवोगु, देपागु स्वांहानें ब्रह्मा क्वहां वया चवंगु रूपं मनं
ल्वीकेगु, अथे मनं न्हेनु तक ल्वीका अरहं अरहं भावना याना यंकेगु ॥

उगु भावनानं वशे जुइवं शंकाश्य नगरे स्वाहानेया सन्मुखे भगवान
बुद्ध बिज्याना अनब्रह्मा देव मनुष्य परिषद्वपि सहित भिक्षुसंघ पित्त
उपदेश कना बिज्यागु मनं ल्वीकेगु, अथे मनं न्हेनु तक ल्वीका अरहं
अरहं भावना याना यंकेगु ॥

उगु भावनानं वशे जुइवं कुशीनगरे मल्ल जुजु पतिगु उद्याने निमा
शाल वृक्षया दश्वी लायात:गु मणिया खाताया द्योने भगवान बुद्ध आराम
कया बिज्याना ब्रह्मा देव मनुष्य परिषद्वपि सहित भिक्षु संघ पित्त उपदेश
कना बिज्यागु रूपं मनं ल्वीकेगु । अथे मनं न्हेनु तक ल्वीका अरहं अरहं
भावना याना यंकेगु ॥

थुगु रूपं जन्मकार्छि भगवान बुद्धयागु आरम्मण छुटे मज्जीक भावना
याना यंकेगु । जन्मकार्छि भगवान बुद्धयागु आरम्मण विश्रयनं छुटे जुई
मखुत धका पुरा पुरा विश्वास जुइवं सक्कायदिट्ठि हटे यान्ना यंके फयेक
अनन्त खंके फयेक नामरूपयागु भावना याना यंकेमा । विचिकिच्छा हतेयाय
फयेक पच्चय परिगह जाण खंके फयेक नामरूप दयावोगु हेतुयात भावना
याना यंकेमा ॥

अनिच्छ दुःख अनत्त खंके फयेक नामरूप उत्पत्ति व विनाश जूगुयात भावना याना यंकेमा ॥

अनिच्छ दुःख अनत्त खंके फयेक भङ्ग प्राण खंके फयेक नाम रूप विनाश जूगुयात भावना याना यंकेमा ॥

बुद्ध जुइत प्राप्त यायेमागु अङ्ग च्यागू

- १) मनुष्य जाति जुइ माःगु
- २) पुरुष जुइ माःगु
- ३) अरहन्त मार्ग व अरहन्त फल प्राप्त जुइगु हेतुनं दयेमागु
- ४) भगवान बुद्धया साक्षात् दर्शन माःगु
- ५) प्रवजित भाव जुइ माःगु
- ६) बुद्ध जुइत जीवन हे त्याग याये फुह्य जुइ माःगु
- ७) न्यागू अभिजा (अभिञ्जा) व च्यागू समापत्ति लाभो जुइमाःगु
- ८) बुद्ध जुइगु प्रबल इच्छादुत्त जुइ माःगु

प्यंगू वैशारद्य

भिक्षुपि प्यंगू विषयले तथागत निर्मित जुया च्वनी । प्यंगू थथे खः-

- १) चतुरार्य्य सत्य स्यू धका धाये फुगु ।
- २) आश्रव क्षय जुल धका धाये फुगु ।
- ३) पाराजिका आदि अकुशल कर्म ध्यान मार्ग फलयात अन्तराय खः धका धाये फुगु ।
- ४) शीलादि गुण धर्म संसार दुःखं मुक्त जुइगु खः धका धाये फुगु ।

बोधिसत्त्व चर्या

- १) सत्त्वपिनिगु न्ह्यागु अवस्थासं दुःख हटे यायेगु कामनां करुणा न्होने तथा प्रज्ञा ज्ञानं ल्यया स्वयेगु स्वभाव दइ चवनीगु, वसपोलया प्रधान चर्या जुया चवनी ।
- २) थःह्यं मनं तुनागु कुशल ज्या पूर्ण मज्जतले (गुबले) लिचिलेगु स्वभाव धयागु वसपोलपिनि दइमखु । केवल सम्यक सम्बुद्ध जुइगु प्रणिधान बाहेक मेगु छुं छगू सुख ऐश्वर्य प्राप्त हे जूसां उकी सन्तोष जुया चवनेगु स्वभाव दंमखु ।
- ३) वसपोल बोधिसत्त्वपिनि थःगु यायेमागु कुशल कार्य याइगु बखते :-
 - क) छुं छगू कार्य नं अपूर्णरूपं कार्ये व्यस्त जुया चवनी ।
 - ख) अत्यन्त गर्वं तथा याइ ।
 - ग) अटूट व अखण्डरूपं कार्ये व्यस्त जुया चवनी ।
 - घ) थःगु कार्य सफल मज्जतले दीर्घकालतक व्यस्त जुया चवनी ।
 थुगु रूपं प्यंगू प्रकारं कार्ये लगे जुथा चवनी ।
- ४) त्याग भावं दान घाना चवनी ।
- ५) खःगु न्यने यैपुस्य च्वंगु खँ जक ह्यायेगु स्वभाव दया चवनी ।
- ६) सदा नं परहित जुइगु कार्ये लगे जुया चवनी ।
- ७) परयात नं थः समान भाषा चवनी ।
- ८) थःगु उद्देश्य व्याक्क आशा घानागु अनुसार उद्योग वीर्य दयेका पूवंकेगु कुतले लगे जुइ ।

- ९) यन्त्रं यायेमागु ज्या ह्लातं यायेमागु ज्या आदि शिल्प व हरेक ज्या खं विषये दक्षता बुद्ध्य जुया अलसि भाव मतसे याना यंकेगु स्वभाव दइ चवनी ।
- १०) सकल प्राणिपिन्त बौधे प्रेम भाव तथा चवनी ।
- ११) करपिसं तःगु आदर गौरव ग्रहण घाये योग्य जुइक “मनुखं गौरव वेचतापिसं गौरव” धात्थे गौरव तये योग्यगु रूपं गुण धर्म पूर्णहा व्यक्ति जुया चवनी ।
- १२) थःह्यं सकल प्राणीपिन्त स्नेह तयार्थे सकल प्राणीपिसं नं थःत स्नेह भाव तथा चवनी ।
- १३) सकल प्राणीपिनि प्रति हित उपकार जुइगु मैत्री व दुःखं मुक्त जुइगु करुणा युक्तगु चित्त तथा चवनी ।
- १४) स्वभावं रोग व्याधि मबुद्ध्य जुया चवनी । गमना गमन आहार व्यवहार रहन सहन विषये विचार दुगु जुया निति नं कुशल सुचरित्रयागु प्रभाव नं अक्सर घाना छह्य निरोगीह्य व्यक्ति जुया चवनी ।
- १५) जन्म जन्म पत्ति परिशुद्धगु श्रद्धां पूर्णहा जुया चवनी ।
- १६) वथे वीर्यं प्रज्ञा आदि नं पूर्णहा जुया चवनी ।
- १७) संसारे हितु हिला चाहिला च्चंसा नं साधारण प्राणीर्थे मजुसे बलेश कमह्य व्यक्ति जुया चवनी ।
- १८) थःत सुना नं होश बीगु रूपं न्वात धाःसा अःपुक न्यनीह्य, सुवचन गुणं पूर्णहा जुया चवनी ।
- १९) सुख दुःख व अपमान आदि नं कम्पित मजुसे सह यायेगु स्वभाव दइचवनी ।

- २०) भिगु कार्ये हर्षं प्रसन्नगु ख्वालं तन मन विया याइगु स्वभाव दया च्वनी ।
- २१) कर्पिन्त हेला निन्दा यायेगु सत्ता सकल प्राणिपिन्त थःनापं मित्र जुइगु कथं शारीरिक व वाचसिक बांलागु व्यवहार दया च्वनी ।
- २२) थःथाय बोपिं नापं कुशल वार्ता खँह्लायगु बखते तस्सकं दक्षह्य जुया च्वनी ।
- २३) क्रोध पिकायेगु व इर्या यायेगु बानि दई मखु ।
- २४) कतपिसं यागु गुणयात लोमंका छ्वेगु धयागु दई मखु ।
- २५) थः सिकं सःस्यूह्य जुल धाःसा व नापं प्रतिद्वन्दी जुइगु स्वभाव दई मखु ।
- २६) थःगु धन कर्पिन्त बीइ मखु धइगु नुगः स्यागु स्वभाव दई मखु ।
- २७) स्वमफुगु इर्या स्वभाव दई मखु ।
- २८) थःगु दोषयात तोप्वीगु (माया) मडुगु गुणदुथे भाव केना छल कपट यायेगु 'साठेय्य' स्वभाव दई मखु ।
- २९) अभिमान धमण्ड स्वभाव दई मखु ।
- ३०) हरेक स्थाने कडा स्वभाव दई मखु ।
- ३१) कर्पिसं पीडा कष्ट व्यूगु सहयाना कर्पिन्त पीडा कष्ट बी धयागु चित्ते तइ मखु ।
- ३२) यायमागु कार्ये विस्मृति धयागु दई मखु ।
- ३३) शान्त व स्थीर चित्त दया च्वनी ।
- ३४) शत्रु, मित्र, तःधं, चिःधं, भेदभाव मतसे न्यायासनं न्यायानुकुलं वनीगु स्वभाव दया च्वनी ।

- ३५) कर्पिसं थःत प्रत्युपकार याइगु आशां परोपकार याई मखु ।
- ३६) परोपकारयाइगु बखते न्ह्याक्व हे दुःख कष्ट वोसा व दुःख कष्ट यात पर्वाह तइ मखु ।
- ३७) गबलें हे नियत मिथ्या दृष्टि जुइ मखु ।
- ३८) ल्केश मफुनिगु कारणं अनियत मिथ्या दृष्टि धारण याना चोंसां दोष खने साथ उकियात तोता मभ्य दृष्टियात धारण याइगु स्वभाव दया च्वनी ।
- ३९) सदानं हित उपकार जुइगुलि प्रेरणा बीगु व मभिगु कार्ये रोके यायगु स्वभाव दया च्वनी ।
- ४०) कर्पिनी न्ह्योने प्रशंसायाना ख्वाले ल्युने निन्दा यायगु स्वभाव दया च्वनी मखु ।
- ४१) मिलेजू पिन्त फायगु चुगिल खँ भतिचा जकनं दइ मखु बरु मिले मजूपिन्त मिले यायगु स्वभाव दया च्वनी ।
- ४२) थसं घूस नयागु व कर्पिन्त घूस नकेगु स्वभाव दई मखु ।
- ४३) कर्पिनिगु दोष दःसा दण्ड बीगु शास्ति यायगु मयास्य अवस्था सोया मैत्री भावं बुके यायगु स्वभाव दया च्वनी ।
- ४४) थःनं कर्पिन्त उपकार यायगु बखते वया पाखें थःत उपकार जुइगु आशा मयास्य मैत्री चित्त तथा जक उपकार याई ।
- ४५) थःत कर्पिसं छुं छगु चिकिधंगु उपकार यात धाःसां महा गुण सम्के जुया च्वनी ।
- ४६) थःके सुनानं छुं पवंवल धाःसा सन्तोष जुइक बिया छ्वई तर थमं कर्पिके पवनेगु तस्सकं घृणा चाई ।
- ४७) हीन मध्य उत्तम भेदभाव मयासे छसिकथं भिक्षा वनीहा भिक्षुथे

ऋह्याह्यसिकेनं सयेका सीका कया ज्ञान बुद्धि बडे याना यंकेगु
स्वभाव दया चवनी ।

४८) बेहोस जुया यायेलागु ज्या जुल धाःसा अपशोच याना मचवंसे लिपा
लिपा अजागु कार्ये मजुइकेत बडो होस तथा चवनी ।

४९) वोगु भययात हरबरे मचासे इन्द्रिय संयमयाना धैर्य तथा उगु भय
शान्त मज्जतले कोशिस याना चवनी ।

५०) अष्ट लोक धर्म कम्प जुइ मखु ।

५१) कपिसं चित्त कम्पेयाये मफयक दृढ चित्त दयका चवनी ।

अलोभ धातु, अदोष धातु, अमोह धातु, नेक्खम धातु, निस्सरण धातु
धयागु अज्झासय धातु खुगुलि पूर्ण जुया चवनेगु आदि आपालं आचरण
पालन याइगु उत्तम पुरुषापनि स्वभाव जुया चीन ।

थुजागु उत्तमाचरण पारमी धर्मयात पालन याना बिज्यापि महा
पुरुष पिसं थःपिसं आशिका यानागु अनुसारं छखे थः बुद्ध जुइगु पारमिता
पुरेयासा मेखे सकल प्राणिपिन्त हित उपकार जुइगु ज्याय लगेजुया
चवनी । उकिं चरिया पिटक अट्ट कथा आदिस “चरन्ति लोकथ चरिया
पूरेन्ति सब्ब पारमि” धका धया तल ।

थुगुहे नियमं प्यंगु असंख्य व छगू लाख कल्प जुइमा वयासिकं अप्पो
जुइमा चारित्र मण्डपयात स्थापना याना यंकु यंकुं थःके दया चवंगु फुक्क
ल्लेशयात बुलुं बुलुं हते यायां हेतु जुया चवंगु पारमी छु छु मागु खंयात
पूर्णयाना फुक गुणया खानिथे जुया अन्तिम जन्मे केवल पुण्यया राशि
पुण्यया ग्वारा समानं जुया सकल प्राणिपिनि मध्ये शोभायमानगु रूप जुया
चवनी । तीक्ष्णगु ज्ञान बुद्धि इह्य जुया महानुभावदया चवंगु हेतुयात ल्वेक

फल धारण याना च्वना बिज्यागुयात बिज्जजनपिसं प्रमाणित थहरे याइ ।
सिलसिलां बुद्धजू धाइ । अन्य धर्मावलम्बि पिनिथे छुं कारण मदेक ईश्वर-
यात महान् स्थानतःथे मज्जुस्य हेतु फल दक्ख प्रकट जुया च्वंगु दु ।

उकिं बुद्ध धर्मावलम्बी धाक्कसिनं थःशरण वना च्वनागु भगवान्
बुद्धयागु धर्मे अनुगमन जुया थुगु जन्मे रहन सहन व निर्वाणे मध्यंतले
लिपा लिपायागु जन्मयात तकं उक्त कना वनागु सिगु आचरण पारमिता
धर्मयात थःके दयेका परिपक्व पारमी दुथ्यादिं ज्ञान दुपि बुद्धि दुपि जुया
अधिपति नाप नापं दयका धात्थे कोशिश वीर्य दयका यंके फुपि जुइमा ।

कीगु नेपाः गुलि ऋःऋः धाः ।

बुद्ध जन्मजूगु भूमि धाः ॥धु॥

बुद्धया शासन तेके जुइवं ।

धर्मया शासन तेके जुइवं ।

संघया शासन तेके जुइवं ।

मिथ्या दृष्टि तना बनी ।

सम्यक दृष्टि दया बई ।

सारा बिदेसं माने याइगु ।

कीगु नेपाल दे ।

कीगु नेपा गुलि ऋःऋः धाः ।

बुद्ध, जन्मजूगु, भूमि धाः ॥धु॥

कीगु नेपाले, बुद्ध, जन्मजूगु ।

मसिका अंधा जुइक च्वना च्वन ।

थःत मदेक मगागु ज्ञान बुद्धि ।

मदेयकं च्वेच्वे धया च्वनेगु ।

मूर्खया ज्ञानज जुई ।

पंचशील पालन यासा ।

कीपि भिना हे वइ ।

बुद्धभूमो जन्म जुल कीपि ।

भाग्यवानपि छः कीपि ।

भगवानया धर्म नगरयात ग्वाहालि याना दीपिं

१.	भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर	श्री सुमंगल विहार	५/-
२.	श्रामणेर महेन्द्र	धुलिखेल	५०/-
३.	अमृतमान शाक्य	खिल, ये	१०/-
४.	विकास श्रेष्ठ	चिकंमुगल, ये	१०/-
५.	रामरत्न शाक्य	नागबहाल, यल	१०/-
६.	बहावुर शाक्य	वकुवहाल, यल	१०/-
७.	सानुमान शाक्य	तेषाचो, भक्तपुर	५/-
८.	तेजरत्न शाक्य	खिल, ये	५/-
९.	सुरेन्द्रमान शाक्य	खिल, ये	५/-
१०.	भाजुरत्न शाक्य	धुलिखेल	५/-
११.	बेखारत्न उपासक	श्री सुमंगल विहार	३/-
१२.	श्रामणेर सुमेध	श्री सुमंगल विहार	२/-
१३.	जुजुभाई	यलमुल टोल, यल	२/-
१४.	धर्मचारी अनगारिका	किण्डोल	१०/-
१५.	सुमित्रा अनगारिका	किण्डोल	१०१/-
१६.	त्रावस्ति अनगारिका	किण्डोल	१०/-
१७.	नानीमैयाँ	हृषा टोल, यल	३०/-
१८.	शीलतारा	चिकंमुगल, ये	२०/-
१९.	सानुमाया डाक्टरनी	लगनखेल, यल	१०/-
२०.	संघरक्षिता अनगारिका	यल	५/-

२१.	दानमाया	तेषाचो, भक्तपुर	५/-
२२.	सरनमाया	खिल, ये	५/-
२३.	कृष्णकुमारी	किण्डोल	५/-
२४.	मोहनमाया	नागबहाल, यल	५/-
२५.	बेतिमाया	नुग टोल, यल	५/-
२६.	ज्युमाया	धुलिखेल	४/-
२७.	सानुमाया	धुलिखेल	२/५०
२८.	मुदिता अनगारिका	यल	२/-
२९.	दानसिला अनगारिका	किण्डोल	२/-
३०.	नेकखम्मपारमि अनगारिका	यल	२/-
३१.	शीलपारमि अनगारिका	यल	१/५०
३२.	पुनमाया	खिपिछे, यल	२/-
३३.	वानशोभा	खिल, ये	१/५०
३४.	चिनिनानी	श्री सुमंगल बिहार	२/-
३५.	इन्द्र शोभा	यल उबाता	१०/-